

Матусыне благословення.

Отцевська-матчина молытва зо дна моря выймае,
Одъ грихивъ душу вызволяе,
На поли й на мори на помичъ помагае.
Народня дума.

ени частенько доводылось, клопотавшыся ремонтомъ, кыдатысь туды-сюды по Вкраини до кинськихъ табунивъ.

По дорози изъ Ромна до Прылукы, все було становлюся на ничъ у сели К** на в'изднимъ двори знакомого мени козака, Тараса Самсоновыча Коротая, дида розумного, пысьменного и добре соби заможного. Повыводывши дитей у люде, винъ подилывъ худобу свою, достатокъ добрый, зоставывъ соби тильки самый двиръ уйиздный и тыхо дожывавъ вику зъ своею дружыною, доброю та клопитнбю бабусею.

Тарасъ Самсоновычъ дожывавъ сьомого десятку літь, а ще бравый бувъ, кремезный дидокъ, зъ поглядомъ быстрымъ, а волосся йому, биле якъ цвітъ по садахъ, трохи до плечей не спадало. На виду здававсь черезъ те ще свижійший. Мар'яна Онупріевна, дружына його, весела, прывитна, грубенька зъ стану бабуся, ходыла по-миськи,—такъ, у капитанку, и зав'язувалась чорною габовою хусткою нызько на лоби. Стари жылы соби въ любій згоди по старосвітському звычаю; у розмовахъ зъ собою звали одно одного по іменню и батькови, та усе на „ви“, а не інако.

Старший сынъ выслужывсь на губерського секретаря, молодшій въ Роменськи купци запысався, а дочка—то на панстви вже жыла, за дворяниномъ. Тарасъ Самсоновычъ, чы то зъ похвалкы винъ, чы такъ якосъ на жартъ, а все було старшого дражныть *Ею Благородіс*, меньшого—*Господа Купецъ*, а дочку прозвавъ *Нимкеню*

—черезъ те, мабуть, що вона у сукняхъ ходыла, въ модныхъ убодахъ.

Старый бувъ дуже гострый на языкъ,—важный зъ нього бувъ гадула, охоту мавъ пореготать, а инколы й пидсміяты кого, та все прымовкамы смишнымы, и що бовкне на глумъ, ты беры соби на умъ, а скажешь слово—на все въ його найдеться прыказка. Бувъ у всіхъ на повази и на ймовирносты. Селяне въ сваркахъ и росправахъ не йшли до суддивъ и до земського начальства, а все до його удавалыся, и його вырикъ прыймався безъ бзву и апеляції. На що вже панычи судови, и ти його опасувалысь: не одного опентавъ винъ передъ громадою и на чисту воду вывивъ. Бильшъ двадцятка годъ служивъ за голову; гараздъ умивъ законивъ и доброго ладу доводывъ справамъ.

Господа Тараса Самсоновыча дилылася скризными синцями на два половыны—одна оддавалася для пройизжачыхъ пидъ номери; у другій жывъ самъ.

У мене душа радила на порози сього не бучного, але до-велыка чепурного, захystногого жытла. Гарно побилени стини выкрашалыся образкамы загрянычнои литографії. Вышафованый, выгебльованый помистъ лощивъ, якъ новый; замистъ лавокъ, розставлено стильци и канапъ пидъ баевыми клитчастыми чбхлами. Въ кутку, пидъ божнычкою, на столи, окримъ книжокъ церковныхъ, лежали ще „Письмовникъ“ Курганова, „Проповѣди“ Леванды, „Лѣстница на небо“ и други того жъ розбору книжки, а з-пидъ щотивъ дывылась здорова купа губернськыхъ видомостей; а божнычка жъ то уквитчана васылькамы, кануперомъ, аглыцькою м'ятою,—такъ и розлывалыся зъ ихъ пахоши по покояхъ.

Одъ уйиздного двору одлягала шырока левада зъ ставкомъ, садкомъ, городомъ, баштаномъ, а въ-кинець левады стоявъ фильварокъ зъ хазяйствомъ Мар'яны Онупріевны: пасика, сбора и птышня для дробыны, зъ кучкамы, чы то кбйцами.

Разъ на сходи серпня, з-ранку, коло одынадцятои годыны, брычка моя стала пидъ сымъ же в'йизднымъ дворцемъ. Тарасть Самсоновычъ сидивъ на лавочци биля дверей и дуже зрадивъ, не побачывши.

— Занято, не прыймаю!—гукнувъ.—Шукайте іншого пид'їзду!
На що се похоже—прыйихалы не очувать, а тильки попасувать?

— Пыльне дило, Тарасть Самсоновычъ,—казавъ я, вылизаючи зъ брычки.—Нужда законъ переминяе.

— Ну, Богъ зъ вами! на сей разъ выбачаю; а в-друге, далеби, не пущу!

Я обнявъ старого и по-друзьки зъ нымъ чмокнулись.

— Якъ же тебе Богъ мыле?—пытаю.

— Дякувать Богу—добре!... Навидалы нась недавнечко наши. Господа Купець прывозывъ жинку молоду показуваты; а пидъ той часъ и Його Благородіе зъ симьею, и Нимкеня зъ чоловикомъ на-годылась; спасыби имъ, зъ тыждень прогостювалы. Отъ було ве-село! За те жъ, виры не дасте, яка теперь нуда! Писля ярмарку и торгу нема! Самъ соби съжу, якъ бачьте.

— А Мар'яна Онупріевна?

— Зовсимъ здурила. Узяла до себе на розвагу онука. Бачте, не мала баба клопоту, та купыла порося,—и возыться зъ нымъ, якъ китъ зъ оселедцемъ. Бавыться, граеться въ кони. Сказано—старе, якъ мале. А винъ, собачый сынъ, пудить стару безъ мы-лости, що ій вже й такъ запа́ль и шпатъ вкынулись! Он-онъ—подывиться: ну, не здурила жъ на старистъ?

Тарасъ Самсоновычъ показавъ на Мар'яну Онупріевну, що саме выскочила з-за прычилку. Хочъ яка була вморена, хочъ якъ задыхалась, а голова на-бикъ, та звывається, якъ тая орчыкоба, стры-бає та брыкає; а жвавый хлопчицъ пры здоров'ю, шостачокъ на года, тягнувъ іи за пояски, прышпилени до капота.

— Боже мылостивый!—казавъ дали Тарасъ Самсоновычъ, хыта-ючи головою,—яке нависне серце у тыхъ бабокъ! Та годи мор-дуваться!—гримнувъ дидъ,—подывиться лышень, якого гостя Богъ намъ пославъ!

Стара прыпинилась. На-сылу духъ зводила, такъ збигалась. Угледивши мене, затулыла выдъ руками и мыттю кынулась у двери. На порози посіяла черевыка,—ажъ плюхнувшись на рундуци.

— Диду!—сказало хлоп'я, показуючи черевыка:—кобыла роскува-лась!

Зареготалась мы.

— Отъ до чого дойиздывсь, собачый сыну!—говорывъ старый, жа-луючи онука, славненъкого хлопчицу.—Озъмы жъ пидкову, да бабу пидкуй.

— Нимкенинъ?—спытавъ я, гладючи хлопчица.

— Ни, се Його Благородія; тажъ и воно, якъ бачьте, благородіе-соби, хочъ таке, якъ за денежку пистолетъ; та все не нашъ братъ мужыкъ... Просымо мылости до хаты!

Переходывши сины, мы чулы дзвинкыи голосъ Мар'яны
Онупріевны, якъ вона опоряджала въ пекарни, загадуючи най-
мычкамъ:—Рижъ каплуна, запарюй тисто, бижы по ракы, унеси
масла зъ энимокъ!...

Тасть Самсоновычъ прыймавъ мене за гостя и николы не
хотивъ платы за обидъ та побасы коней, а щобъ не буты вын-
нымъ йому, я що-разу прывозывъ гостинычыка: книжечку, образо-
чокъ, або цыгарки:—на се винъ бувъ здорово ласый и звавъ ихъ
головешкамы. Той разъ я прывизъ розмальовану литографовану
картынку—штурму Варшавы, та скрынечку лыхенькыхъ цыгарокъ.
Старый любувавъ картынку, та чогось усе стогнавъ и кульвся, зга-
дуючи, что я не зостануся въ його ночуваты.

— Не люби мени ваши подарунки й трохы,—говорывъ мени зъ
жалъомъ,—годъ не бачылъсъ, а зайихалы на часокъ; а мени бъ тре-
ба багацько зъ вами побалакать, та де що й росказаты,—теперь
ничого не почууете!

Покы жъ що, старый не вгававъ, и часъ нечутно близывся
до обиду. Хазаяика увійшла до насъ зъ розжеврилымъ видъ огню
облыччямъ и завитала насъ до садку, де воны литнього заспиль
часу обидалы.

Обидъ бувъ споряженый пидъ гиллястымъ дубомъ, такымъ,
що може його трьомъ не обнять. Навкругы дуба грядочка квасоли
та бобу, котрыхъ паростя, посплитавшися на тычкахъ, роскишно
повылъсъ буйно-ярою зеленню мало-що не до верховыны, и тымъ
ще бильшый робыло холодокъ коло дуба. День бувъ душный, со-
няшне проминня наче спикало усю землю, а пидъ дубомъ було
свижо, просторо й видрадисно. Межы двома дерновыми лавамы
стоявъ накрытый стиль, заставленый мысками, горшками, макит-
рами.

— Отсе наше гульбыще!—промовывъ старый.

— Тутъ литомъ съдымо увесь день, а въ хату тильки спать
идемо.

Старый пронытавъ голосно „О-че нашъ“, та й узялъсъ мы до
смачнаго обиду.

На закуску натрусылы глывъ, дуль, грушокъ-бергамотъ,
слывокъ зъ дерев'я, яке було поблизу, наносылы зъ баштану
дынъ та кавунивъ.

— А вамъ, бачу,—сказавъ сміючысь хазяинъ,—нашъ дубъ спо-
добавсь... по всій околыци такого не знайты.

- Чудовы! що вы йому личыте рокивъ?
- Двисти годъ класты; мы його звемъ *Матусыне Благословення*; та падъкаемось коло його, колы бъ вы зналы, мовъ коло ма-
лои дытыны.
- Черезъ що вы його звете — Матусыне Благословення?
- Зистаньтесь ночувать, то роскажу; а по вашому скъзавшы,
исторя його дуже гарна, и не казка або выгадка, а щыра правда.
- Другымъ разомъ почую.
- Колы не забуду. Я збираўся росказаты про його Гоголышы-
ному панычеви *Мыколайкови*, та отсе й доси росказую.
- А вы й того зналы?
- А тожъ! зъ самого малку, якъ ще його возылы до нижен-
ськыхъ шкиль. Все бувало въ мене становляться. Розумный бувъ
хлопець. Винъ теперъ про насъ пыше щось, та й дуже, кажутъ,
дobre пыше.

Мени проби закортило почуты про таго дуба; хочъ и пыль-
на нужда була йихаты, та думаю соби—звернуты на нужду.

— Що жъ,—кажу,—*Тарасе Самсоновычу!* Нужда и законъ эми-
нaye. Зостанусь—росказуйте.

Мар'яна Онупріевна пишла по господарству, а наймычка до-
гадлыва унесла намъ подушки; мы простяглыся на дерновій лави.

Тыхесенький витрець, пролитаючи кризъ листя, повійнувъ
на насъ пахощамы резыды, гвоздыківъ, то й мы, по добримъ оби-
ди, не счулыся, якъ поснулы, и про дуба байдуже. А прокынув-
шысь, заразъ не про що, якъ про *Матусыне Благословення* заве-
лы ричъ. Старому, бачу, тежъ кортило. Старовына—довге жыття
—тіи спомынки. Кому не любо довго на свити жыты?

— Я буду вамъ такъ росказуваты, якъ чувъ одъ свого діда,—
почавъ старый, закурывши „головешечку”,—а дідъ чувъ одъ пради-
да, а мого пращура. Діялося сее тоди, якъ Богданъ Хмельницький
рятувавъ батьківщыну. Пиднялась разомъ уся Украина,—хто зду-
жавъ Ляха зъ лука, зъ оружыны пидцюкнуты, обо кыемъ опере-
заты.

Не дыво, що въ такій гур'ї люду та въ такій справи свя-
тій проявылося стильки полковныківъ, старшыны, лыцарства и
таки діялыся дила, що не чувано першъ николы, та вже николы,
мабуть, и не почуемъ. На Корсунській потреби, якъ збурени Ля-
хы розбиглыся по своихъ замочкахъ, гетьманъ, щобъ не даты имъ
схаменуться, пославъ на ихъ несчысленну личбу охочого козац-

тва, що было и грабувало наумиръ шляхту. Пидъ той часъ мижъ козакамы и мижъ самымъ простымъ народомъ, обралыся таки ватажки, що, постягавши охочого товарыша, ажъ на Волынь и на Подоль ходылы господарыты. Тоди то выявыввсь коло Лубень славный по всій України лыцарь, котрого за лютисть та сылу прозвали Вовгуремъ—то-бъ то—вовкъ. Такый бувъ дуженный, що колы росказувать теперечки, якъ вже вовкы... звелысь на ягнятъ, то повернуть, гляды, ще въ казку; а тымъ чюмъ, якъ виры не поняты? Той Вовгуръ здержувавъ у млыни шистерню, перекыдавъ черезъ Сулу двох-пудову гырю и десять разъ обносывъ коло своеи хаты два камини млыновыхъ, у десять пудъ каминъ.

Охотныка прыймавъ до гурту не инако, якъ зъ пробы. Хто навкругъ хаты трьчи обнесе каминя, той йому товарышъ, а хто шистъ, той братъ. У тому то товарыстви, въ тыхъ Вовгурицяхъ бувъ и мій пращуръ, Самсонъ Коротай,—правый Самсонъ. Велыкий, шырокоплечий и страшенно дужий,—дармъ, що молодый ко-закъ ще тоди бувъ. Винъ обнисъ кругъ хаты каминя шистъ разъ, зарвався бувъ и съомый разъ несты, та Вовгуръ вже не давъ зъ опаски, щобъ хлопецъ не ввередывся.

Набравши такихъ соби сотнягу лыцаривъ, Вовгуръ погнав-ся зъ своимъ загономъ на Волынь. Йому страхъ, якъ манулось захопыть у свои руки князька Ярему, що здорово держався про-ты козацтва, да зъ тымъ не такъ то було швидко спрavyтись. Ярема бувъ самъ лыцарь, и військо мавъ добирнє. Скризъ, де винъ перейшовъ зъ жовнирамы своимы, усе огнемъ та мечемъ поплюндрувавъ, не жалувавши ни старои головы, ни малятка.

Разъ, писля сичи зъ княземъ, загонъ Вовгуревый станов-ыввсь на очлиги пидъ пущею, а мого пращура послано на чаты доглядаты, чы не було де Ляхивъ у захысти. Вже надъ вечиръ, з'їзджае винъ до крынцы, и бачыть—набира воду высока, ставна дивчына, и така вже гарна-прегарна,—хочъ воду зъ лыця пый; тильки чогось блида, якъ той мрецъ, и очи заплакани.

— Шо ты тутъ робышъ, небого?—спытавъ мій пращуръ.

— Воду,—каже,—беру для матуси.

— Де жъ твоя матуся?

— Тутечки у лиси; слабуе, помирае. Жовниры спалылы наше село, убылы мого пан-отця й брата, матуси ратыщемъ бикъ прокололы и намъ бы була смерть немынуча, та мы поховалыся въ пущи и ось четвертый день риски въ роти не було.

Пращуръ мій, хочъ и Вовгурянецъ, а бувъ чоловикъ чулый и богообоящий: доставъ изъ торбы шматокъ хлиба, подавъ дивчыни и каже:—Веды мене до своеи матуси: може я чымъ-небудь ій у прыгоды стану.

Такъ, зъ пивъ-версты перейшовши, зостановылъся биля дуба. Пидъ тымъ дубомъ лежала-доходыла бабуся—Боже мій!— покривавлена, зъ попеченымы ногамы... лыхо таке, Боженьку! Вгледивши пращура, неначе оджывила, очи ій засялы радисно.

— Козаче!— мовыть глухымъ голосомъ, а ще выразно,—не по своій воли ты сюды нагодыўся: самъ Богъ тебе занисъ до насъ потрятутавы сыротыну отсю безпорадну (скынула окомъ на дочку). Мы, козаче, не простого роду, и булы здавна багати, да ти ксьондзы выдерлы въ насъ добро наше все; одного найдорожчого скарбу не забралы—виры нашой святои благочестывои. Гиркои выпыла я за свій викъ: ще тыжня не выйшло, якъ усю до дна спыла. Передъ моими вичмы вбыто мого чоловика, замучено сына мого... (Страдальна душа до земли прыпала, на земли зарыдала). Дожыдала я смерты, и за одно Бога прохала,—винъ, Мылосердный, почувъ мою молытовъ: ты не покынешъ сыротыны; мицна правыця Божа пидсылъти тебе, оддякуе.

— Пани-матко!—сказавъ мій пращуръ,—я буду твоїй дочци за ридного брата.

— Будь ій дружыною—тоди будешъ за батька, матиръ и за брата.

— Нехай же воля Божа буде надъ намы!—сказавъ пращуръ, и вклонылъся зъ Марусею [такъ звалась дивчына] до нигъ матуси.

Лапала наперсного хреста на грудяхъ, щобъ нымъ благословыты, а його вже нема: десь на втикахъ згубыла.

— Чымъ же,—стала тужыты,—благословлю я васъ, дитки? що на не-забудь зоставлю!—А дали скопыла жолудька, та й прорекла:—Нехай же надъ вами, диточки мои, благословення Боже спочывае... Визьмить отсюго жолудька, посадить у землю, выросте зъ його дубъ высокый, и доты, докыль винъ стоятыме на земли, доки кориння його не струхне пидъ землею—и вы, и ридъ вашъ увесь будете щаслыви, чесни, довговични...

Стара зговорыла се слово такымъ твердымъ духомъ, наче самъ Богъ промовлявъ іи устамы. И схыlyвшысь на руки до Маруси, видала Богу духъ. Маруся злыла своимы слизьмы тило матусыне, а пращуръ выкопавъ яму ій шаблею. Помэлылъся надъ замученою, поховалы, посіялы на могилци жолудькивъ. А въ тій

пуши крывся невелыкый хутогець, моему пращурови свидомый.
Винъ завивъ туды Марусю, прыручывъ ія якісь баби, и пойихавъ.

Щось днівъ писля того не въ-скилькохъ, пращуръ мій повертаўся зъ попомъ уже—справыть надъ матир'ю похоронъ хрыстыянський. Маруся кынулася на-зустричъ до його зъ щырою та велыкою радистю. Якъ поглянула на його своимы яснымы очымы та простягнула били рученята, то въ мого пращура наче душа загорилася и в-перве тоди застукало його серце вирнымъ коханнямъ.

Пишлы на матусыну могылу, запечаталы небижчыцю. Маруся зняла зъ себе дукачыкъ зъ Божою Матир'ю и почепыла на мого пращура.—Се, каже, тоби заступныця: нехай Пречыста оборонить тебе видъ усякои напасты!

Попрощавшысь зъ Марусею на довги часы, предко мій подарававъ ій тугый чересъ зъ червинцями, надратымы одъ Ляхивъ. Війна ще точылася зъ чотыри рокы и на всей той часъ Господь выдымо боронывъ мого пращура. Одного разу Вовгуръ пославъ на рбзвидъ человека десять изъ свого загону; мій пращуръ бувъ въ тыхъ десятъохъ. Одлузавши верстовъ зъ двадцятокъ и не наскочывши нигде ляшкивъ, воны ни гадкы—становылыся на ночлигахъ въ лиси, та ще, знаете, по добрій чарци проты сну выкотыль, та й поснулы бецькомъ. О-пивночи якъ наче хто збудывъ потыхенку мого пращура. Винъ зыркъ!—бачыть, що передъ нымъ высока жинка, уся въ билому, якъ мара стояла. Зъ остраху винъ намирывсь крычаты, такъ вона поманула йому рукою, щобъ за нею йшовъ; мусивъ послухатысь, пишовъ. Завела його зъ пивъ-версты, а позаду ихъ стугомъ застугоnilа кинська тупа, вдарыла пальба, галасъ пиднявся. Тутъ жинка зныкла, не скажы—у землю ввійшла. Сююпилый, здерев'янивъ предко мій и не зневъ, що йому й почынатъ. Ажъ чуе, щось у кущахъ затупало, затришало й передъ нымъ ставъ, якъ укопаний, Гnidko, його кинъ и вирный товарышъ. Тоди вже предко догадавсь, хто се його порятувавъ. Не довго думавши, скочывъ на Гnidka да гукнувшы на ризни голосы, нибы бъ то винъ не самъ, порвався выручаты своихъ. Жовниры подумалы, що то пидмога козакамъ, та й кынулись у-ростичъ. Такымъ побытомъ пращуръ мій вырвавъ одъ немынучои погибели п'ятьохъ товарышивъ своихъ, а четвирко наложылы такы головамы.

Чотырох-литня розлuka не прохолодыла въ моему пращурови кохання, и якъ все утыхомырлось, винъ, часу не гаявши, пойи-

хавъ до своеи Маруси. Дойиздты до того хуторця, де винъ іи покынувъ, ажъ и слиду його не бачты: все выгорило до пня и роспытастся ни въ кого. Зажурывся мій пращуръ и пойихавъ на могылу до матуси. Тильки вонъ йому и зосталася. На могыли стоявъ высокій хрестъ и жолудькы ряснымъ кущемъ разрослыся, а навкругъ знаты слидъ засохлыхъ грядокъ, де-не-де на ихъ ще квіточки поросталы. Выдно було, что те мисце зоставлено и вже зъ два літи стоить безъ догляду. Помолывшыся, ударывсь пытасты Маруси. Куды прыйиде, скризъ погорыджа: не було села, хочъ хутора, цилого видъ огню. Попойиздывши килька днівъ, надыбавъ винъ якогось сотника и одъ того назнавъ, что вси жытельци тогобочни выселялъсь за Дніпро. Тамъ було тоди просторо и беспечнійше. Мій пращуръ цилый рикъ выйиздывъ по новосилкахъ, уступавъ до кожнисинъкои хаты, скризъ роспытаувавсь.

Одного разу зайиздты винъ до хутора новосилянцівъ; бачты—на одшыби стоить така славна хатка, а кругъ неи од'оране пидъ леваду просторе мисце. Ввішовъ у сины—никого нема; винъ черезъ други двери вышовъ на городъ,—тамъ дивчына якасъ поле грядкы.

- А чая се хата?—спытавсь винъ.
- Хазяйчына,—одмовыла дивчына.
- Де жъ твоя хазяйка?
- Пишла до Кыива на прощу.

Отъ винъ уже йты дума, ажъ угледивъ на сторони моло-денькій дубокъ, загороженый лозою; а навкругы його росплодженій городчыкъ. Мого пращура наче що торкнуло.

- А чого се,—каже винъ,—дубокъ сей въ такій у васъ шаноби?
- Не скажу,—вона йому,—що-бо хазяйка його зве Матусыне Благословення.

Тоди винъ догадавсь и почавъ роспытаувать, яка зъ лыця хазяйка,—дивчына чы молодыця?

— Дивчына,—рассказуе наймычка,—и гарна така, що на всю околью другои нема такои; багацько, славлють, до неи людей слало-ся, и не прости, а осаулы да сотники, та вона и дывытысь на ихъ не хотила: все когось чекае.

- Почувъ се пращуръ мій, та й зомливъ одъ радосты.
- Ну,—промовывъ,—прымай же мене за хазяина: я той самы й, що вона жде.

Вступыvъ до хаты: чыстенько, биленько, ажъ духъ радie. Дывыться,—въ кимнатци помошена постиль на двохъ, на жерди высыть козацька одежа, сорочки тонкого полотна зъ вышиваны-мы комирамы; на прыпичку чоботы червони, на килку шапка, а на викни люлька,—не сказавъ бы, тутъ жывъ козакъ, а не дивчына. Предко мiй понурывъ голову: для кого жъ се вона зладнала одижъ? се, певно, судженый у неи!.. Такъ то ты вволыла останню волю матусыну! такъ отсе пам'ятуешъ обитню клятьбу на непростыглому ще тили матерньому! Дакъ не буваты жъ сьому! не моя, такъ и ничья! Вырву зъ корнемъ Матусыне Благословення, що його ты не варта; роскыдаю хату и задавлю тебе пидъ нею, якъ люту гадыну!...

Зирвався зъ серцемъ до того дубка и руку вже простягъ, щобъ його выкорчыть, та мыттю зупынывся. П'ять рокивъ, погадавъ, мы булы въ розлуци, може вона личыла мене за погыбшого, а якъ побачыть, що жывый, то женыха свого одцурдається. А прите, колы вона його лучче любыть, то Богъ зъ нею; я стану iй за брата.—Потимъ того вstromыvъ свое ратыще биля дуба, да й каже на наймычку:

— Якъ твоя господыня вернеться та побачыть се ратыще, то сама пизнае, хто його поставыvъ. Скажы тильки iй: колы вона мене ще не забула и любыть, то нехай прыв'яже до ратыща червону короговку; колы жъ ни, то нехай чепля билу.

Самъ пойихавъ на пущу и звидты вызыравъ на леваду. Сыдьть день, сыдьть другий день, не йисть, ни пье, ни спить; на третiй знemигся—заснувъ. И прыснылася йому матуся, буцимъ попровадыла його з-пидъ высокого дуба по зеленiй оболони до церкви. Ледви ступывъ на поригъ церковный, на-зустричъ йому Маруся, убрана, якъ до винця; обняла його, поцилуvala. Прокынувшись винъ, дывыться—червона короговка грае зъ витромъ; серце въ його заколотылось, трохи не выскочыть; сивъ на коня, та й дмухнуvъ до Маруси. Стрила його на порози зъ хлибомъ, зъ силлю, склонилася до земли, заговорыла:—Орле мiй, з-пидъ темнои хмары видъ Бога мени насланый, матусею прызначеный, серцемъ моимъ нарекованый! за що се ты поневиряешь наши любощи? Все, що бачывъ у свитлыци, все те для тебе, мого голуба сзызого, наготовано; про тебе тильки я й думала, и Бога благала, щобъ повернуvъ тебе до мене. Уступы жъ до своеi хаты, господарю мiй любый! стань мени, сыротыни, татомъ, мамою и братикомъ риднесенькомъ.

Тутъ мій пращуръ ще не мавъ и часу гараздъ огледитися
зъ тыхъ радошивъ великихъ, а тутъ Богъ несе старенького діда,
просыться обночувати. Роздивились—той самий пан-отець, що
ховалъ матусю.

На завтра жъ ихъ перевинчавъ и вже не пишовъ дали.

Поблагословивъ ихъ Господь сыномъ-одынчакомъ, щасли-
вымъ та довгимъ викомъ. Пращуръ мій вмеръ на сто и пер-
шимъ роци, а пращуриха на дев'ятдесятъ третимъ. Обидва пре-
ставились на одному тижневи, якъ за руки побрались.

Писля того вси мої предков'я переживали за дев'ятдесятъ
годъ, тильки батько мій висимдесять п'ять живъ, і то того, що
молодого вику багацько прынявъ горя.

Черезъ стильки годивъ, молитвами нашої матуси, Богъ
насъ не зоставляє; мы щасливі, довговични і не було въ нашимъ
роди ни одного нещасливого человека. Що вже въ ту халеру—якъ
вона скризь по свиту душыла безъ мыlostы людей, до насъ і не
доторкнулася.

Шануемо вѣлько нашого дуба і кожне зъ нашої сим'ї,
вyrяжаючись въ далеку дорогу, Богу помолившися, прыходить
поклоныться Матусыному Благословенню і для одводу видъ себе
напасты, бере зъ собою жолудька...

Дякувавъ я старому за його оповидання, а тутъ і сонечко,
якъ то кажуть, прымерхло—лучен'ко стало йихаты холодкомъ.
Попрощалися мы. Пойихавъ я і все думавъ, яка то наша гарна
старовина була, що то за люде, що то за души були въ насъ
пидъ ту велику руину! Та де жъ воно дилося, на що попереводы-
лось, що теперъ мало такихъ людей задержалось на свити, прос-
тихъ і шырыхъ і богобоязливыхъ, якъ отсей Тарасъ Самсоновычъ?
Тильки й жыты намъ спомынками. Ну, та дарма! Хочъ одынь
дубъ зоставсь, та багато на йому жолудивъ... Матуся наша, Вкра-
ина, не покинула насъ безъ свого благословення...

Пройихавъ я скильки верстовъ; думки влежались; сонце
сило, і въ голови въ мене тыхый пôмрокъ залигъ—тильки щось
несказанне на души любо мени сяяло. Не хотячи, оглянувшись на-
задъ: село ховалось за могилами, окрываючись пыломъ вечир-
нимъ, а ще зоривъ велично край неба дубъ той старений—
“Матусыніе Благословення”
